

Q)

TANJUG ZA HRVATSKU

4.IV. 1945

Unutrašnja izvještajna služba

KAKO SU HERCEGOVACKI FRATRI SARADJIVILI SA USTAŠAMA PRILIKOM POSLJEDNJE NIJIHOVE AKCIJE.

Dopisnik TANJUG-a kod jedinice VIII. korpusa u Hercegovini javlja:

Odjeljenje Zaštite Naroda sakupilo je podrovnije podatke o djelovanju hercegovačkih fratra i njihovoj saradnji sa Nijemcima i ustašama, naročito prilikom posljednjeg upada ustaša u zapadnu Hercegovinu.

Župnik u Čapljinici **fratar Petar Sesar** slobodno je ostao na oslobođenom području u svojoj župi u Čapljinici. Međutim kada su u mjesecu februaru ustaše upali u to mjesto utvrđeno je da je fratar Sesar pucao iz župnog stana na naše borce, koji su se povlačili. Poslije nekoliko dana, kada je Čapljina oslođena ovaj fratar se nije uspio povuci sa protjeranim banditima. Organi naše vlasti su došli da uhapse ovog fratra-izdajicu i našli su ga u crkvi kako moli krunicu. Međutim, prilikom pretresa džepovi njegove fratarske mantije bili su puni metaka od karabina. U njegovom stanu nadjene su slike Favelica, ustaški radio-aparati, žito i druga opljačkana roba. Fratar Sesar je te stvari sakrio iza oltara zajedno sa svetim stvarima.

Uhapšen je i fratar **Ciril Ivanković**, župnik u selu Gradnicima srez Mostar. Za njega je utvrđeno njegovim priznanjem i iskazima svjedoka da je imao veze sa ustašama u Mostaru. Ovaj fratar 27. januara pred napad ustaša poslao kurira Juru Radoša u Mostar do ustaškog poručnika Bože Mikulića. Po kuriru je poslao poruku da su prilike u tom kraju satrele za opći ustanak protiv partizana i da je sve spremno. Saradnici fratra Ivankovića u Mostaru bili su ustaški nadporučnik Nikulic i fratar **Grge Vasilij**, koji su primali kurira Radoša, u stanu fratra Grge Vasilja. Fratar Ivanković je 7. februara poslao istog kurira da izvidi, gdje se nalazi štab jedne naše brigade u Čitluku i ostale jedinice i da prekine telefonsku liniju. Tom prilikom kurir je bio uhapšen i cijelostvar se otkrila. Inače nekoliko puta prije je kidanje telefonskih linija uspjelo. Fratar Ivanković organizirao je uz pomoć fratra Filipa **Čašpara** seljake za saradnju sa ustašama. Do njih se kroz linije fronta probio jedan ustaški pđoficir neposredno prije upada ustaša i dogovorio se sa fratrima a ovoj ustaškoj akciji. Pred napad su ovi fratri primali kurire i održali vezu, a prvi metci prilikom napada zapucali su iz župnog dvora u Čitluku. Fratar Ivanković tada je govorio: "Naši ih gare". Uz pomoć fratra i njihovih kurira banditi su se pojedinačno, preobučeni i sa partizanskim kapama naglavni probili i docekali njihove ostale grupe. U cijeloj zapadnoj Hercegovini ustaše su tada pobili veliki broj ljudi žena i djece, strahovito su nasakrirali lješeve osijecajući im ruke, uši, vadili oči, a pored toga pljačkali i pafili sve do čega su došli.

Držanje frata u ostalim selima zapadne Hercegovine bilo je slično. Kad su ustaše stigli, fratri su ih docekivali radosno i saradjivali sa njima. Jedna žena, koja je bježala pred ustašama, našla se u jednoj gostionici i čula je kako jedan fratar iz samostana Humac kod Šubićkog razgovara sa ustašama i prikazuje im veliku pomoć frata prilikom te ustaške akcije, govoreći kako su oni organizirali seljake, slali kurire i izvještaje i tako dalje. Više frata iz ovog samostana po-

bjegli su sa ustašama. Gvardijan samostana Humaca neposredno prije ustaškog upada psovao je partizanima najku božju. Fratar **Zdenko Zubec** iz sela Ružica i fratar **Slobodan Lončar** župnik u selu Drinovcima, u času akcije ustaša digli su se i boderili seljake lažnim govorima, tvrdeći da su ustaše zaузeli Imotski, Posušje i Dubrovnik. Fr. **Julije Kožul** župnik iz sela Veljaka, u času kada su ustaše stigli u Ljubuški, podigao je u svom selu slavoluk za doček ustaša, a upio seljake i krenuo ustašama u susret. On je ješio na konju, koji je bio pretriven pokrivacem sa izvezenim slovima "U" na njemu. Nedjutim ispod slavoluka koji je podigao fratar-zločinac Kožul ustaše nisu uspjeli ni proći, jer su bili protjerani od naših jedinica. Ovo svoje djelo fratar Kožul je izvršio na oslobođenom području 15 km. daleko od linije fronte u tom času. Ovaj fratar je i od prije poznat kao ustaša. Prilikom jedne svečanosti, koja je održana 10. oktobra prošle godine u župnom čvoru u selu Klobuku srez Ljubuški, gdje je bilo prisutno desetak fratera i biskup iz Mostara, govorio se o strašnom pokolju, koji su tada ustaše izvršili nad hrvatskim seljacima iz ovog kraja. Neki fratri su protestirali protiv toga zločina ustaša, a fratar Kožul je opravdavao taj pokolj hrvatskih seljaka kod Grabovog Vrela i rekao je: "Ustaše znaju šta rade, imaju pravo". Prema svima podatcima koji su prikupljeni fratari u zapadnoj Hercegovini bili su u velikom broju angažovani i u neposrednom kontaktu sa neprijateljem. Oni su bili aktivni saradnici ustaša, mnogi su bili i naoružani za borbu, pa i učestvovali u borbama.

Karakterističan je slučaj ustaškog koljasa Ljube Majica iz sela Drinovaca, srez Ljubuški, koga su nešto prije unvatili organi odjeljenja zaštite naroda. Ovaj koljac je svršio šest razreda isusovačke gimnazije u Travniku i Visokom. Od 10. aprila 1941. postao je ustaški koljac i učestvovao u ubistvima Srba oko Capljine. On je ispričao mnoge detalje iz svoje koljačke biografije. Prva ubistva izvršio je kod Sokolskog doma u Capljini 22. juna 1941. Taj dom bio je pretvoren u zatvor. Tada je ubio dva covjeka iz mitraljeza. Poznati ustaški koljac katolički svecenik don Ilija Tomas komu je narod sudio još prije tri godine, sakrio se tada u blizinu svoja koljačkog učenika Majića u namjeri da vidi, kako će se mladi zločinac držati prilikom strijeljanja. Ustaša Majić je kasnije od 28. februara do 7. marta 1942. vršio dužnost ulice u logoru Jasenovac po uputstvima zloglasnog ustaše Vjekoslava Luburica "Maksa". Sutradan po dolasku u Jasenovac Majić je ubio jednog zatočenika iz parabele, a poslije dva dana pobio je sa još sedmoricom ustaša stotinu i dvadeset zatočenika. Po naredjenju Luburića on je mučio zatočenike, palje na primjer jednom pustio vodu do koljema u sve celije. Kasnije je Majić prenješten u Pazovu, gdje je strijeljao dva covjeka po osudi kotarskog predstojnika ustaše Martina Romeča. Vratio se zatim u Travnik i stupio u isusovačku gimnaziju da nastavi školovanje. Tada je bio djak isusovačke gimnazije po naredjenju ustaškog stožernika Faradžika ubio jednog covjeka. Zatim je napustio gimnaziju i otišao u crnu legiju ustaše Pobana i učestvovao u borbama kod Posušja, gdje je ubijao mirno hrvatsko stanovništvo. On je ubio četvero. Silovao je žene kod Vrgorca i ubio dvije djevojke, jednog starca i tri mladice. Tada su spalili stotinu kuća i ubili oko 100 ljudi, žena i djece. Zatim 15. septembra 1943. Majić je stupio u franjevačku gimnaziju u Visoko, gdje je organizirao ustašku mladež pod nadzorom fra Ljudevita Zloušića direktora gimnazije i još nekoliko fratera. Ovaj fraterski gojenac-koljac dobio je po zasluzi.